

ŠOTEK

LEDEN 2019

Uvnitř najdete :

Historie ohňostroje

Novoroční zvyky

Pojedeme do divadla

Král jelenem

Návštěva u seniorů

Nenechte si ujít

Nepřehlédněte!

Memento

Beseda o holocaustu

Návštěva z pardubického
kraje

Fotogalerie

Malí, ale šikovní

Kdo za to může?

OHŇOSTROJ

Zvykli jsme si na to, že ohňostroje a petardy prostě k oslavě Nového roku patří. Zajímalo nás ale, odkdy se tento vynález datuje.

Ohňostroje nejsou jen záležitostí několika posledních desítek let, ale mají za sebou možná až nečekaně dlouhou historii. Nejzajímavější střípky z historie ohňostrojů se můžete dočíst v následujících odstavcích.

Historie ohňostrojů je spojena s historií černého, respektive střelného prachu. Patrně první zmínka je datována na přelom našeho letopočtu, kdy se v Číně používá k lékařským účelům směs ledku

a síry, tedy základních substancí střelného prachu.

Ale již za dynastie HAN (206–220 před naším letopočtem) sloužil k výrobě petard bambus, který se upravoval (patrně pražením). Takto upravený bambus (známý jako "bian pao") dokázal vydávat velký hluk, který sloužil k zahánění zlých duchů. Jižní a severní dynastie (420–581 našeho letopočtu) nevyužívaly petardy pouze k zahánění zlých duchů, ale také při modlitbách za štěstí a prosperitu.

Vynález střelného prachu a prvního opravdového ohňostroje je spojován s Čínou, i když by se měla brát v potaz i Indie. Někteří historici věří, že černý prach a s ním spojené ohňostroje byl vynalezen za dynastií SUI a TANG (581–907 našeho letopočtu), zatímco jiní se domnívají, že ohňostroje nebyly až do doby jižní SONG dynastie (10. století). Prvně jmenovaným dávají patrně za pravdu zápisky čínského alchymisty Sun S'-miao, který v roce 682 popsal velmi intenzivně hořící směs síry, ledku a dřevěného prachu, tedy střelný prach.

Obdobný popis se opět v Číně datuje do roku 808 (zhruba v této době se prý začal střelný prach využívat také k vojenským účelům). Přesné datum vynálezu střelného prachu již patrně nezjistíme, nicméně od té doby jakákoli událost – např. narození, smrt, svatba, korunovace, oslava Nového roku se staly podnětem pro "pyrotechniky".

Mimo čínské území však informace o střelném prachu a ohňostrojích pronikaly velmi pomalu. Znalost výroby střelného prachu přešla z Orientu nejprve do Byzance a teprve ve 13. století do ostatních států Evropy. Například teprve v jedné z kronik ze 14. století kronikář připisuje freiberskému mnichovi Bertholdu Schwarzovi "vynález střelného prachu". První zmínka o výrobě střelného prachu v Čechách je z roku 1432, hlavní surovinou byl samozřejmě sanytr (ledek draselný).

V Čechách se pořádalo nejvíce ohňostrojů patrně za vlády Rudolfa II. Habsburského (1552–1612). Rudolf II., známý též jako "vladař alchymista", shromáždil u svého dvora mnoho alchymistů, vědců, malířů a sochařů z celého světa, kteří, mimo jiné, prováděli chemické pokusy a sestavovali ohňostroje. Známou osobností v tomto oboru byl kupříkladu malíř a sochař Giuseppe Arcimboldo.

Miroslav Hrabovský, Josef Halda

NOVOROČNÍ TRADICE A POVĚRY

K Novému roku se vázalo mnoho pověr. Byl to svým způsobem významný den, a proto nemohl uniknout zvýšené pozornosti. Vždyť přece každý by chtěl doufat, že může ten příští, nový rok nějak pozitivně ovlivnit ve svůj prospěch. A není na tom ani nic špatného. Takovou hlavní pověrou bylo to, že co se tento den udělá, bude mít vliv na celý rok příští. Bylo radno se vystříhati hádek a mrzutostí, aby neměl člověk po celý rok peklo. Ten kdo se oblékl do nového, byl zbylé dny v roce nový celý.

Kdo měl ten den u sebe více peněz, nemusel se strachovat, že mu budou v roce příštím chybět.

Za dobré znamení platilo, vstoupila-li do domu dívka nebo dítě a ne stará žena.

Někde se pekla vánočka, která měla v sobě zapečené hrachové zrnko. Tato vánočka se začínala na Nový rok a kdo ve svém kousku našel hrášek, ten byl příští rok dítětem štěstěny. Dnes můžeme zapéct hrášek do novoročního dortu či moučniku.

Také se nemělo tento den nic vynášet ze stavení, protože by to celý rok ve stavení chybělo. Je třeba se řádně na Nový rok připravit - zkontrolovat zásoby cukru, mouky, oleje, soli atd. Protože co vám bude chybět na Nový rok, to vám pak bude chybět po celý rok. Na Nový rok nesměla hospodyně věšet prádlo, neboť by se do roka usoužila.

Na Nový rok si nesmíte půjčovat peníze, znamenalo by to nedostatek peněz po celý příští rok. Ale nesmíte ani nikomu peníze půjčovat, znamenalo by to, že vás po celý rok bude někdo o vaše peníze "obírat".

Gurmány bude možná zajímat, co se na Nový rok objevilo na jídelním stole. Pro ně máme jednu radu. Ať si nechají předložit na talíř k Novoročnímu obědu prasečí rypáček. Malé prase je totiž symbolem štěstí. Dobrá je také vařená čočka. Ta plní přání mít u sebe peníze po celý rok. Pokud vás nenadchl prasečí rypáček ani čočka, pak vězte, že byste měli volit jídlo, kde je co nejvíce malých částíček - luštěnina, rýže, tarhoňa, kroupy, na kousičky

nakrájená zelenina, nebo maso - protože čím více kousičků budete mít na Novoročním obědovém talíři, tím více budete mít v novém roce peněz.

Rozhodně však bychom na Nový rok neměli jíst žádného ptáka. Například slepici, kachnu či kuře. Prý by nám štěstí uletělo z domu. A samozřejmě je třeba na Nový rok věstit. Nejčastěji se tahala "šťěstíčka" zabalená do kousků papíru nebo látky z pytlíčku. Kdo si vytáhl jablíčko - tomu bylo slibováno zdraví, kdo si vytáhl uhlí, byl ohrožen nemocí, kdo bramboru - znamenalo to chudé jídlo a kdo buchtu, znamenalo to dostatek. Dnes stačí napsat jednotlivé věštbíčky na papírek, ten složit a nechat rodinu či přátele losovat. Naši předci si nemohli na internetu přehled výhled počasí na celý rok, jako tomu bývá dnes, proto předpovídali počasí podle toho, na který den připadl první leden:

Pondělí – pokud připadne Nový rok na pondělí, můžeme očekávat krutou zimu, vlhké jaro nebo dokonce povodně

Úterý – zima bude ještě krutější, ale můžeme se těšit na obzvláště úrodný rok.

Středa – nadšení budou vinaři, nepotěšíme včelaře; lze totiž očekávat mnoho vína, ale žádný med.

Čtvrtek – mírná zima, parné léto, spoustu ovoce a hodně obilí.

Pátek – nejhorším dnem byl pátek, předci očekávali oční nemoci, mnoho lidských úmrtí a dokonce i válku

Sobota – tento den podle pověry přinášel mnoho ovoce, ale také mnoho zimnic a málo obilí.

Neděle – neděle přinášela mírnou zimu, úrodné jaro a větrné léto.

Prostě - jak na Nový rok, tak po celý rok!!!

N

O

V

Ý

R

O

K

MEMENTO

Ve středu 9. ledna naši školu navštívili pánové Mgr. Vítek Chadima a Oto Rajman z agentury RAJCHA s působivou dramatizací románu Radka Johna MEMENTO. Jednalo se o pořad v rámci protidrogové prevence určený žákům 8.- 9. tříd.

Prostřednictvím této dramatizace jsme se seznámili se skutečným příběhem mladého

narkomana Michala Otavy, jehož život fatálně poznamenala drogová závislost. Záměrem autora bylo varovat před vážným nebezpečím toxikomanie a poukázat na téměř mizivé procento úspěšnosti léčby. Pořad, který trval zhruba hodinu, nás velmi zaujal, po celou dobu jsme soustředěně sledovali poutavý příběh.

Pořad byl velmi zajímavý a poučný a snad i natolik sugestivní, aby odradil posluchače od případného možného experimentu s drogami.

Petra Kynclová

RADEK JOHN - český publicista, moderátor, spisovatel, scenárista a politik. Od června 2009 do února 2013 byl předsedou politické strany Věci veřejné. Od července 2010 do dubna 2011 působil ve funkci ministra vnitra a místopředsedy vlády, v květnu 2011 ve funkci místopředsedy vlády a předsedy Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí Nečasova kabinetu, v němž také zastával funkci ministra vnitra.

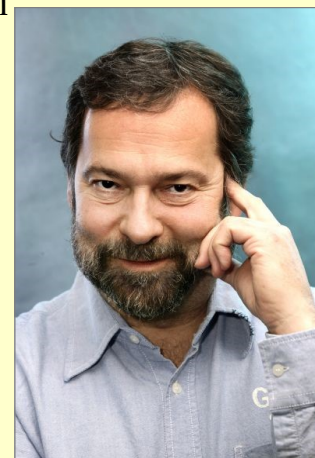
Dílo: Džínový svět, 1980 román o mladých lidech

Začátek letopočtu, 1984 - spoluautorem knihy je Ivan Pelant

Memento, 1986

Bony a klid, 1987 - z prostředí veksláků, zfilmováno

Tereza Volfová

BESEDA O HOLOCAUSTU

V pondělí 28. ledna se v deváté třídě uskutečnila beseda o holocaustu.

Vedla ji paní Miroslava Göblová, která je lektorkou Mezinárodního křesťanského velvyslanectví v Jeruzalémě. Paní Göblová nám nejdříve vysvětlila, co si máme pod pojmem holocaust představit. Během přednášky jsme se dozvěděli mnoho zajímavého o životě Židů. Zhlédli jsme film o životě českých Židů, kteří přežili hrůzné podmínky v koncentračních táborech.

Původní koncentrační tábor Osvětim byl založen roku 1940 v nehostinném bažinatém místě nedaleko historického města Osvětim. Základem se pro něj stala polská jezdecká kasárna. Hlavním důvodem vzniku ještě nebylo masové vyhlazování, ale potřeba uvěznění velkého počtu Poláků. Kapacita tohoto tábora byla asi 15-20 tisíc vězňů. V komplexu všech osvětimských táborů zemřelo

minimálně 1,1 milionu lidí (960 tisíc židů, 70-75 tisíc Poláků, 21 tisíc Romů, 15 tisíc sovětských válečných zajatců, 10-15 tisíc příslušníků dalších národností - Čechů, Slováků, Němců, Rakušanů, Rusů, Ukrajinců, Bělorusů, Francouzů, Jugoslávců...). Jde o oficiální údaj, ty neoficiální odhady však mluví o daleko větším počtu obětí. Sám bývalý velitel osvětimského tábora Rudolf Höss při Norimberských procesech uvedl, že v osvětimských táborech (kam spadaly tři hlavní tábory poblíž Osvětimi a asi čtyřicítka menších i kilometry vzdálených) zemřely dokonce více než tři miliony lidí. Rudolf Höss byl odsouzen a pověšen v dubnu 1947, a to

symbolicky naproti krematoriu v táboře Osvětim I. Většina bývalých osvětimských vězňů, kterých se tu vystřídal a válku přežilo skoro sedm tisíc, však potrestána nikdy nebyla...

V dnešní době se jen těžko můžeme vžít do situace, která byla před tolika lety. Proto jsme rádi, že nám beseda tuto dobu přiblížila.

Dnes je v těchto místech památník, který má zajistit, aby se na tyto události nezapomnělo a aby se podobná hrůza nemohla nikdy opakovat.

Tereza Netková

B

E

S

E

D

A

N

A

N

Á

V

Š

T

Ě

V

Ě

NÁVŠTĚVA U SENIORŮ

Od roku 1990 se každoročně 1. října slaví Mezinárodní den seniorů. Mezinárodní den seniorů je věnován našim prarodičům, babičkám a dědečkům, je to den, který ukazuje na to, že bychom si měli uvědomit, s čím se musí potýkat senioři. Jedná se o mnoho překážek a schody do obchodního domu jsou v některých případech tím nejmenším. V mládí si nikdo z nás neuvědomuje a ani nepřipouští, že jednou budeme všichni staří. A protože v naší škole udržujeme s Klubem seniorů velmi úzký a přátelský vztah, zašli jsme se k nim podívat ve středu 23. ledna, abychom zjistili, jak

se jim v novém roce daří. Dozvěděli jsme se od nich mnoho zajímavého, „vypravování“ jim jde mnohem lépe než nám. Beseda se nám moc líbila a těšíme se na další setkání.

Jan Uličný

NÁVŠTĚVA Z PARDUBICKÉHO KRAJE

(PODPORA NADÁNÍ NA ZŠ)

22. ledna 2019 na naši školu zavítala delegace z Pardubického kraje: Ing. Bohumil Bernášek, člen Rady Pardubického kraje zodpovědný za školství, Mgr. Martin Kiss,

vedoucí odboru školství KÚ Pardubického kraje a Mgr. Lenka Havelková z odboru školství - oddělení organizační a vzdělávání.

Návštěva začala na městském úřadu Proseč, kde se pan starosta Bc. Jan Macháček zajímal o možnosti financování dostavby pavilonu odborných učeben v cca 15 let rozestavěné přístavbě školy.

Další diskuse již probíhala v ředitelně školy, kde se v přátelské atmosféře jednalo o problematice podpory nadání všech dětí. Právě systém podpory nadání, který naše škola má vypracovaný, realizuje ho a stále ho vylepšuje, byl důvod, proč se tato návštěva z Pardubického kraje, uskutečnila.

Cílem pana radního a odboru školství Pardubického kraje je najít způsob podpory nadání dětí na základních školách všech typů. V malých městech jako je Proseč nejsou možnosti pro nadané jako ve velkých městech, proto pan ředitel Mgr. Josef Roušar zmínil, že by centrem podpory nadaných měla být vždy základní škola.

Účelem návštěvy bylo podívat se, jakým způsobem naše škola podporuje nadané a talentované žáky. Pan ředitel předložil „Plán podpory nadání na ZŠ a MŠ Proseč“. Přednesl, jakými způsoby se dětem s nadáním věnujeme, jaké mají možnosti rozvíjení svého různorodého talentu a

potenciálu. Žáci naší školy se pravidelně účastní mnoha soutěží, z nichž za zmínku stojí projekt AMAVET, který zaštiťuje Pardubický kraj. Jádrem podpory nadaných žáků je u nás Klub Koumáků, ve kterém rozvíjíme nadání žáků především v kognitivních oblastech.

Mgr. Alena Zvárová

POJEDEME DO DIVADLA

V úterý 12. února nás čeká v Pardubicích další divadelní představení. Tentokrát zhlédneme hru *Král jelenem*.

V podivuhodné hře italského mistra Gozziho (1720-1806) se dějí divy: veliký mág a astrolog Durandarte se promění v papouška, jehož promluvy pak kdekoho vyvádějí z míry... Mladý král poctí důvěrou svého prvního ministra, který se ukáže být lotrem, a král je z toho jelen... Několik srdcí se zlomí láskou... Prozradí se dvě velemagická tajemství... Z koule na noze nevinného trestance se stane pečený bažant, ze staré panny krasavice k nakousnutí. A ještě k tomu všemu „zločince stihne trest, když nejméně ho čeká“ a padouch – světe, div se! – sám sebe nazve padouchem.

Takové komedii nelze odolat, byť sám všemohoucí Durandarte v posledních minutách svého čarování pronese větu „Jen aby nám to vyšlo!“ Poté se, znaven vším, stejně jako Prospero v Shakespearově *Bouři* vzdá všech kouzel, protože „všechno zlo se stejně změnit nedá“. Ale i tak konec leccos napraví.

Tento překvapující příběh se odehrává převážně na hradě a v zalesněném podhradí, proto se tato inscenace v létě hrála na Kunětické hoře. My uvidíme tuto hru v budově divadla, o to více však jsme zvědaví, jak se podaří vše ztvárnit „vevnitř.“

Zuzana Roušarová, Natálie Schejbalová

MALÍ, ALE ŠIKOVNÍ

Ve čtvrtek, 24.1.2019, naši školní dílnu navštívilo třináct předškoláků z mateřské školy. Přípravovali se na dílničky, kterými budou v jarních měsících procházet. Seznámili se pod vedením pana učitele Mikuleckého se základním truhlářským nářadím a vyzkoušeli si zatloukání hřebíků, jejich vytahování pomocí kleští a řezání ruční pilou. Všichni byli pozorní a snažili se s nářadím co nejlépe zacházet.

V

A máme tu pololetí! Takže nás samozřejmě zajímalo, kdo za to může a jestli jsme „potrestaní“ jenom my nebo i děti v jiných zemích a co obvykle dostávají za pěkné vysvědčení?

Ve Velké Británii je zvykem dávat zážitkovou akci. Může to být odpoledne strávené s trenérem, týdenní kurz tenisu, tři dny v koňských stájích a podobně.

Y

Ve Spojených státech sice děti žádné známky jako v Británii do šesté třídy nedostávají, ale rodiče je odměňují tím, co si děti přejí. Například desetiletá Kaleigh dostala loni vysněný fotoaparát, letošní rok strávila v mezinárodní škole v Česku a odměna je zatím překvapením.

S

V Belgii dostávají děti odměny od rodičů i školy. Malý Filip tam dostal v první třídě frankofonní školy takovou hru na klíček, v kolotoči se točily rybičky, které měly v tlamě magnet a lovily se malými udicemi s protimagnety. Odpoledne pak s celou rodinou šli na zmrzlinu a právě belgické hranolky.

V

Ve vlámské škole děti nic nedostávají, ale rodiče je odměňují třeba elektronikou.

V některých egyptských rodinách je zvykem překvapení, jinde rodiče ještě před zkouškou - vysvědčení se tu dává na základě závěrečné zkoušky na konci pololetí a roku - s dětmi konzultují, co by chtěly za vysvědčení, aby je povzbudily k lepším výkonům. Materiální úroveň rodin je v Egyptě extrémně rozrůzněná, ale například ve střední škole je prý nejčastější odměnou letní pobyt u moře.

Ě

Brazilské školy zase pro děti chystají slavnostní vystoupení na konci školního roku. S rodinami ostatních školáků se pak scházejí v restauraci.

D

Předání vysvědčení na základních školách v Tunisku provází představení a besídky, při kterých se sejdou rodiče a přátelé dětí. Akce se tak promění v živou oslavu s tradičním občerstvením. Dětem na známkách velmi záleží, dívky jsou co se týče známkového hodnocení v průměrech často úspěšnější než chlapci.

V Dánsku dostávají školáci známky, až když opouštějí základní a střední školu. Učitelé je během let pouze slovně hodnotí na schůzkách s rodiči během roku.

Č

Ne všude ale končí školní rok v červnu. Například v Chile končí v prosinci před Vánoci a začíná v březnu, takže na odměnu za vysvědčení většinou nikdo nemyslí. Veškerá energie se soustřeďuje na Vánoce a nadcházející prázdniny.

E**N****Í**

Lada Zindulková, Andrea Tulachová, Adéla Stodolová

Asi je zbytečné připomínat, jak dnešní vysvědčení a známky vypadají. Tedy pět stupňů od výborné po nedostatečnou. Stejný způsob známkování mají i na Slovensku a v Rakousku. Obvyklejší je ale obrácené pořadí, kde nejlepší je 5 (výborný). Platí například v Rusku nebo Maďarsku.

Šestistupňové hodnocení s nejlepší jedničkou mají německé děti. Podobně šest známek mají například v Bulharsku nebo v Polsku (ale tam mají nejlepší šestku).

Ve většině států se však používá desetistupňové známkování, kde nejlepší je 10. Jen v anglicky mluvících zemích mají na vysvědčení písmena (naše jednička znamená A).

Dříve ale bylo známkování úplně jiné. Původně vysvědčení, taková jaká známe dnes, prakticky nebyla. Spíše při odchodu ze školy nebo při přechodu na vyšší stupeň žáci dostávali jakýsi posudek, kterým se mohli vykazovat budoucímu učiteli. Vlastně to bylo něco podobného, jako je v některých profesích dodnes posudek zaměstnavatele.

Pokud neradi chodíte do školy a navíc se bojíte, jaké známky dostanete, tak vězte, že za vaše utrpení může císařovna Marie Terezie. Tato osvěcená panovnice, kterou ale Češi moc nemuseli, zavedla v roce 1774 povinnou školní docházku. Zároveň bylo třeba i nějak oceňovat žáky a umožnit, aby učitelé mohli sledovat a porovnávat, jak probíranou učební látku studenti zvládají. Kromě známek z prospěchu a chování, které máme i dnes, se hodnotila i píle a aktivita ve škole. Tak tomu bylo vlastně až do vzniku Československa (1918).

Za války byly i šestky.

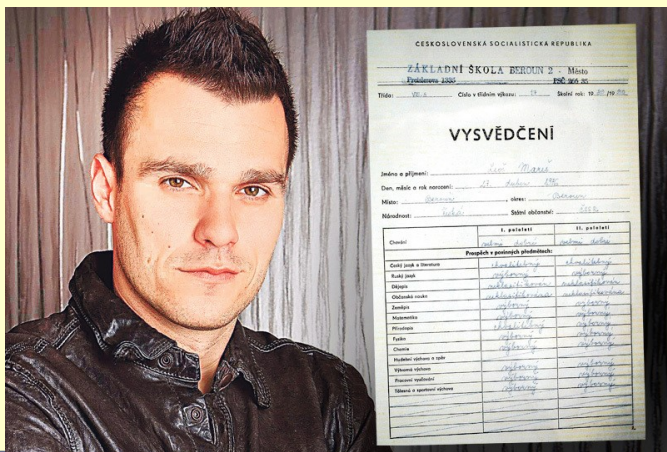
V letech nacistické okupace českých zemí zavedlo protektorátní ministerstvo školství po německém vzoru šestistupňovou klasifikaci. Dost zvláštní bylo závazné doporučení, že vyznamenání mohl dostat pouze jeden žák ze třídy a jedničku na vysvědčení mohli mít z každého předmětu nejvýše dva žáci. Pokud by se tedy sešli ve třídě například tři géniové, vyznamenání by z nich mohl mít jen jeden z nich a ten „nejhorší“ by nemohl mít ani jedničku z matematiky.

Jak se učili slavní lidé?

Popravdě – a bude to asi pro mnohé z vás zklamání – slavní a úspěšní lidé se většinou učili dobře až výborně. Možná se vás bude někdo snažit přesvědčit o opaku, ale nevěřte mu moc. Často se sice můžete dočíst, že jeden z nejinteligentnějších lidí všech dob – slavný fyzik Albert Einstein – propadal z matematiky, ale to není pravda. Příčinou této legendy je změna známkování, ke které došlo, když se rodina stěhovala po různých zemích.

A co se týče českých celebrit? I když se – při vši úctě – nemohou s vědeckou superstar Einsteinova formátu srovnávat, i ony měly známky přinejmenším pěkné. Ukázala to například výstava vysvědčení, která proběhla před rokem v Hatích u Znojma. Tak třeba zpěvačka Lucie Vondráčková maturovala na samé jedničky, vynikající známky měl i bavič Zdeněk Lzer nebo režisér Zdeněk Troška. Moderátor Leoš Mareš dostal v osmé třídě jedinou dvojku – z češtiny. Samozřejmě existují i výjimky: Zpěvák a držitel zlatého Anděla Matěj Ruppert ze skupiny Monkey Business měl ve třetí třídě z hudební výchovy čtyřku nebo jeden z nejlepších českých fotbalistů všech dob Vladimír Šmicer dostal dvojku z tělocviku. Ale tady existuje podezření, že jako kluci spíš zlobili, než že neměli hudební sluch nebo nedokázali uběhnout sto metrů.

Kristýna Stejskalová

NAŠE GALERIE:

Š

O

T

E

K

Odkazy:

mimibazar.cz

novinky.cz

www.google.com

www.i-creative.cz

<http://www.icej.cz/>

ŠKOLNÍ
ČASOPIS ROKU 2015

KVALITNÍ ŠKOLNÍ ČASOPIS
ABECEDA, O. S., 2012